

nép, annyiféle könyv, annyiféle olvasástörténet, a világlátás annyiféle módja. *Az olvasás történetének* szerzője arányosan rendezi el anyagát, és a vaskos, csaknem négyszáz oldalas könyv mindvégig szolgál újabb meglepetésekkel. A szerző mindvégig az írás és az olvasás kiemelt tiszteletét sugallja. „A zsidó-keresztény hagyomány a világmindenséget számokból és betűkből álló, írott könyvnek fogja fel; az univerzum megértésének a kulcsa abban rejlik, hogy e jeleket tudjuk-e helyesen olvasni.” Mintha maga is hinne a betű olyan varázsában, mint a két 4. századi talmudtudós, Hanani és Hosaja, akik az anekdota szerint a *Széfér Jecira* (a betűk és számok elrendezéséről szóló héber szent irat) tanulmányozása, illetve a betűk megfelelő kombinációja által „létre tudtak hozni egy hároméves növendék marhát, amelynek húsából bőségesen megvacsoráztak”. A történet talán kevésbé hihető – mégis a betű rangjának ilyen tisztelete avatja Manguel művét egyszerre különös és nézőpontjából hiteles olvasmánnyá.

Részletes bibliográfia, névmutató és számos illusztráció segíti a könyv(ek) világában való tájékozódást.

PRÁGAI TAMÁS

(Park Kiadó, Budapest, 2002, 384 oldal)

CARL GUSTAV JUNG:

A pszichoterápia gyakorlata

Okos döntés volt a Scolar Kiadó részéről, hogy a tizenkilenc kötetes Jung-életműsorozatból először a 16. kötetet fordíttatta le és adta ki. *A pszichoterápia gyakorlata*ban szinte minden benne van, amivel a pszichoterápia foglalkozik, méghozzá olyan előadások révén, melyeket Jung laikus közönség előtt tartott, így a szakmában nem vagy kevésbé járatosak számára is követhető. Foglalkozik a pszichoterápia elméletével, történetével és gyakorlatával egyaránt, például az álomfejtéssel, a neveléssel, a beteg és orvos viszonyával, a lélek és a kultúra, a lélek és a vallás(ok) összefüggéseivel.

Elméletet írtam, pontatlanul. Ugyanis Jung szerint nincsen egyetlen érvényes elmélete a pszichoterápiának: a mester számtalan példával igazolja, „milyen kevésbé működik az, hogy egyetlen elmélet kaptafájára húzzuk az emberi viselkedést”. Jung nem elveti például Freud szexuális ösztön- (örömszerzés-)elméletét, hanem azt állítja, nem minden esetben használható. Szerinte a pszichiáter önmagával szembesíti a beteget, kettős értelemben is. Egyfelől a beteg tudatos énjét a tudattalannal, másfelől a páciens önmagával,

az orvossal: betege őt magát is „eltalálja, megindítja, megdöbbenti, megérinti: saját sebesülésének mértékétől függ, mennyire tud gyógyítani”. A pszichoterápia tehát Jung szerint „személyre szabott, dialektikus folyamat, amelyben az orvos személyisége ugyanúgy érintett, mint a páciensé”.

Jung kiválóan építi fel nagyközönségnek szóló mondandóját. Az extravertált és introvertált személyiségről szóló hosszadalmas szak tanulmány helyett, amelyet az egyetemen (nevelés)pszichológiából olvastattak velünk, ennek a könyvnek a tizedik fejezetét kellett volna szakirodalomként kiadni (*A pszichoterápia alapkérdései*). Itt alig másfél bekezdésben világítja meg Jung az introvertált és extravertált személyiségtípus lényegét, mégis érthető, sőt magától értetődő, mert belehelyezi azt a tudománytörténet, a társadalom- és személyiség-lélektan kontextusába, miközben – szintén tömören, de érthetően – felvázolja (többek között) Freud szexualitás- és Adler hatalmiösztön-elméletét is, és meggyőzően érvel emellett, hogy a lélektan nem hagyhatja figyelmen kívül a világnézet kérdéseit.

Míg a dr. Szalai István fordította könyv első része *A pszichoterápia általános problémáival* foglalkozik, a második rész konkrét kérdéseket jár kö-

rül. Az első tanulmány a lereagálást, a második az álomelemzés gyakorlati használhatóságát elemzi. A harmadik tanulmány pedig egy izgalmas művelődéstörténeti kísérlet a gnosztikus-rózsakeresztes-alkimista metafizika lélektani motívumainak azonosítására: például az anyag átváltoztathatóságának alkimista hitét és sajátos nyelvezetét a feltámadás hitével és a szerelem ésszel megmagyarázhatatlan csodájával hozza összefüggésbe, valamint azzal, hogy ez a (pre)tudomány keresztény és pogány elveken egyaránt alapszik, melyeket az alkimistáknak összhangba kellett hozniuk. Szemben Freud *Mózesével*, amelyben a pszichoanalízis materialista atyja lélektani motívumokkal magyarázza – és érezhetően „bírálja” –, hogy az egyistenhit kialakult, Jung nem nézi le a rózsakeresztesek vagy az alkimisták világképét. Ellenkezőleg: éppen világképeiket, tudásukat igyekszik megérteni, eszméiket, elméleteiket azokból magyarázza.

Jung toleranciája, megérteni vágyása, tudásszomja alighanem a pszichiátriai gyakorlat nélkülözhetetlen velejárója. Hogy a lélektani problémák útvesztőiből mindig legyen kiút, vagy legalább remény a menekülésre.

CSILLAG ISTVÁN

(Scolar Kiadó, Budapest, 2002, 352 oldal, 4950 Ft)